

AMERICAN POWER AND PERIL: THE TRUMP DOCTRINE AND STRATEGIC FRAGMENTATION IN THE POST-UNIPOLAR ORDER

Habib Badawi¹

Delivered: 6.4.2026.

Language: Serbian

Corrected: 21.5.2026.

Type of paper: Review paper

Accepted: 3.6.2026.

DOI number: 10.5937/vojdelo2602007B

Abstract: This article examines the Trump administration's departure from post-Cold War liberal internationalism and its consequences for the international order. Analyzing the "America First" doctrine through the lens of strategic fragmentation, it argues that Trump's unilateralism both reflected and accelerated structural transformations, including China's rise, Russian revisionism, and alliance erosion. Situating these developments within established theoretical frameworks—hegemonic stability theory, liberal order theory, and the sociology of norms—the analysis reveals how transactional diplomacy, systematic multilateral withdrawal, and explicitly conditional security guarantees simultaneously undermined institutional coherence and normative consensus. Biden-era continuities in China competition, technology restriction, and alliance management demonstrate that structural constraints—not merely leadership preferences—shape contemporary American foreign policy. The article concludes that the Trump administration represents an acceleration of long-term processes, not a temporary aberrations that could be simply to overcome. Strategic fragmentation differs from historic multipolarity, representing a deeper legitimacy crisis characterized by competing visions of international order that lack universal normative acceptance, with direct implications for defence planning in the Euro-Atlantic space.

Key words: *Trump Doctrine, strategic fragmentation, liberal international order, multipolarity, transatlantic relations, US-China relations, alliance erosion, principled realism, hegemonic stability, normative contestation*

¹ Lebanese University, Beirut, Lebanon; e-mail: habib.badawi@ul.edu.lb; <https://orcid.org/0000-0002-6452-8379>

Introduction: The Unraveling of Liberal Hegemony

Donald Trump's 2016 election interrogated fundamental assumptions governing American foreign policy since the Soviet Union's collapse and what Krauthammer (1990/91) termed the "unipolar moment." For nearly three decades, American strategic thinking—codified in successive National Security Strategies, institutionalized through expanding alliance networks, and embedded in a thickening web of multilateral agreements—assumed the United States possessed both the capacity and the responsibility to architect a liberal international order emphasizing open markets, democratic governance, multilateral institutions, and universal human rights. This assumption reflected a theory of interest in which American power was most efficiently exercised through an order others found legitimate enough to sustain voluntarily (Ikenberry, 2011).

The Trump administration's departure from this consensus was neither subtle nor gradual. Trump articulated a vision fundamentally skeptical of liberal internationalism, converting structural pressures that previous administrations had absorbed within the liberal framework into an explicit policy logic that abandoned the pretense of maintaining a system from which others derived disproportionate benefits. Where theorists of hegemonic stability—from Kindleberger (1973) to Gilpin (1981)—had argued that the hegemon's willingness to provide systemic public goods was the foundation of order, the Trump administration treated that willingness as the source of American disadvantage.

The result is what this article terms "strategic fragmentation"—a condition wherein major powers increasingly contest the organizing principles of international order, the institutional architecture designed to manage their competition progressively weakens, and the normative consensus that provided the order with its claim to legitimacy fractures. This concept requires careful differentiation from classical multipolarity. Though material capabilities are now distributed more diffusely, strategic fragmentation represents a deeper legitimacy crisis: competing visions—liberal, authoritarian, nationalist, and technocratic—vie for systemic dominance without any single vision possessing sufficient power or normative attractiveness to prevail universally.

This article examines five interconnected dimensions of this transformation: (1) the doctrinal foundations of the Trump Doctrine's rupture from prior consensus; (2) the multipolar structural challenges to American primacy; (3) the dynamics of alliance stress; (4) the manifestations of strategic fragmentation across institutional, normative, and epistemic registers; and (5) the Biden-era continuities that reveal structural constraints transcending individual administrations.

DOCTRINAL FOUNDATIONS AND STRATEGIC RUPTURE

The America First Framework: Theory and Antecedents

The Trump Doctrine rests on interlocking premises distinguishing it sharply from the preceding four presidential administrations' strategic orientations, while drawing on older American foreign policy traditions that liberal internationalism had marginalized but not extinguished. "America First" represents not simple withdrawal from international engagement but a reconceptualization of American involvement's purpose: the rejection of obligations to underwrite global public goods or sacrifice national interests for systemic stability. In Nau's (2013) terms, it represents a return from the "internationalist" to the "nationalist" pole within the recurring oscillation of American foreign policy identity.

The Oval office rejected simultaneously the Cold War logic of strategic investment in alliance structures and the post-Cold War logic of systemic maintenance through liberal norm entrenchment. Post-Cold War allies were characterized as free-riders exploiting American security guarantees while deploying mercantilist trade practices. International institutions were portrayed not as instruments amplifying American power—the Ikenberry thesis—but as constraints on American autonomy. The implicit theory of international relations underlying this rejection is closer to offensive realism's zero-sum premise: others' gains come at America's expense, and multilateral commitments that constrain American unilateralism are traps rather than tools (Mearsheimer, 2001).

Conditional Security Guarantees and the Withdrawal from Multilateralism

The 2018 NATO summit crystallized the transactional turn. Trump's public castigating of allied governments for failing the two-percent GDP defense spending target and his explicit questioning of Article Five obligations converted collective defense from a near-absolute commitment into a contingent political variable—introducing strategic uncertainty unprecedented in the alliance's history (Shear & Davis, 2018). Similar logic animated the Trans-Pacific Partnership withdrawal in January 2017, ceding to China precisely the standard-setting initiative TPP was designed to contest, and validating Beijing's Regional Comprehensive Economic Partnership as the regional trade architecture of default.

The pattern extended across multiple domains with structural regularity: the withdrawal from the Joint Comprehensive Plan of Action (JCPOA) in May 2018, justified despite the International Atomic Energy Agency (IAEA) confirmation of Iranian com-

pliance, signaled that the United States would not be bound by agreements deemed inadequate by successor administrations regardless of allied preferences (U.S. Department of State, 2018a). The Paris Climate Agreement was abandoned on asymmetric burden grounds. The Intermediate-Range Nuclear Forces Treaty (INF) Treaty was terminated citing Russian non-compliance but also acknowledging strategic dissatisfaction with its failure to constrain China's intermediate-range arsenal. The World health organization was defunded amid COVID-19. And the World trade organization's appellate mechanism was effectively hollowed out by blocking judicial appointments—a policy the Biden administration continued.

A unified strategic logic connected these heterogeneous decisions: the conviction that the United States had been systematically disadvantaged by the multilateral institutional architecture it had constructed, and that reclaiming strategic sovereignty required extracting from commitments that constrained American freedom of action. The 2017 National Security Strategy codified these instincts in the language of “principled realism,” defining American interests in narrow, tangible terms—economic prosperity, homeland security, sovereignty—as prior to and constitutively independent of the health of the international system (White House, 2017).

Paradoxes of Unilateral Assertiveness

Even as the Trump Doctrine challenged liberal internationalist orthodoxies, it preserved and amplified traditionally assertive elements of American foreign policy. The “peace through strength” emphasis was translated into the largest sustained peacetime defense spending increases since the early 1980s. Willingness to employ military force unilaterally—evidenced by the 2017 and 2018 strikes on Syrian chemical weapons infrastructure, the 2020 assassination of Qasem Soleimani, and intensified counterterrorism operations across multiple theaters—demonstrated that skepticism toward multilateral constraints did not translate into strategic passivity.

The resulting strategic profile was paradoxical: an administration that questioned the alliances it relied upon for forward basing and intelligence sharing, that withdrew from agreements while imposing maximum-pressure sanctions requiring allied compliance, produced a signal structure that neither allies nor adversaries could interpret with confidence. This strategic ambiguity—whether intentional or structural—itself became a factor in international politics, altering the calculations of European partners, East Asian allies, and revisionist competitors alike (Nye, 2004).

MULTIPOLARITY, REVISIONISM, AND THE CHALLENGE TO AMERICAN PRIMACY

China's Comprehensive Challenge

The Trump Doctrine's reorientation both reflected and accelerated broader structural transformations. Chief among these was the consolidation of revisionist challengers possessing both the capability and the inclination to contest fundamental aspects of the existing order. China's challenge is comprehensive, operating across material, institutional, and normative registers simultaneously. Its economic ascent over four decades constitutes one of the most consequential shifts in the global distribution of productive capacity in modern history. Under Xi Jinping, China moved beyond integration into existing economic structures to active institutional entrepreneurship: the Belt and Road Initiative extends influence across more than 140 countries; the Asian Infrastructure Investment Bank provides development finance outside Bretton Woods structures; and sustained renminbi internationalization seeks to reduce dependence on the dollar-denominated financial architecture anchoring American structural power.

More fundamentally, China has articulated an explicit ideological alternative to liberal democracy, promoting "socialism with Chinese characteristics" as a viable—and in some respects superior—governance model. This counter-offer contests the liberal order's normative foundations beyond territorial or material competition. The liberal order's legitimacy rested partly on what Fukuyama (1989) described as the terminal nature of liberal democracy's ideological victory; China's model directly contests this presumption and offers developing-state governments a template for resisting liberal conditionality.

The Trump administration correctly diagnosed this as requiring fundamental strategic reorientation. The 2017 National Security Strategy explicitly identified China as a "strategic competitor" engaged in "economic aggression" (White House, 2017, pp. 25–27). Yet even as the administration correctly diagnosed the structural challenge, its unilateralism systematically undermined the effectiveness of its response. TPP withdrawal eliminated the framework within which regional allies could have coordinated rules governing state-owned enterprises, intellectual property enforcement, and currency manipulation—precisely the practices identified as most problematic. By simultaneously escalating pressure on China and alienating the allies whose cooperation was essential to that pressure's effectiveness, the administration's unilateralism constrained the very policy instruments it sought to deploy (Farrell & Newman, 2019).

Russian Revisionism and Strategic Ambiguity

Russia, though commanding considerably less comprehensive power than China, proved equally committed to challenging the post-Cold War territorial and normative settlement. Under Putin, Russia systematically exploited the gap between the liberal order's proclaimed norms and the limits of Western will to enforce them: military intervention in Georgia in 2008 tested Western resolve; the Crimean annexation of 2014 confirmed that the costs of territorial revision fell short of triggering collective defense responses; and the full-scale invasion of Ukraine in February 2022 revealed the outer boundary of Putin's revisionist ambition (Floyd & Webber, 2024).

Putin's revisionism differs from China's in its essentially destructive orientation. Where Beijing seeks to reshape international institutions toward greater accommodation of its interests and governance model, Moscow's primary objective has been to demonstrate the hollowness of the existing order—to show that the United States and its allies lack the will or capability to enforce their proclaimed commitments. This strategy of delegitimation operates through military coercion, systematic disinformation, active support for nationalist movements within allied states, and exploitation of energy dependencies as political leverage.

The Trump administration's relationship with Russia was analytically complex. Trump's repeated admiration for Putin and equivocal responses to Russian aggression created persistent perceptions of compromised policy. At the operational level, however, the administration imposed significant sanctions, provided lethal defensive weapons to Ukraine, terminated the INF Treaty for Russian non-compliance, and expelled Kremlin intelligence operatives following the Salisbury poisoning. The strategic consequences of this disconnect between declaratory and operational policy were severe: in deterrence theory, credibility requires that commitments be clearly communicated, and chronic ambiguity toward Russia damaged confidence in collective defense precisely among the eastern flank allies whose security it was most vital to assure.

ALLIANCE STRESS AND THE CRISIS OF LIBERAL SOLIDARITY

Transatlantic Fracture and the Capability-Aspiration Gap

The Trump Doctrine's implications were most immediately manifest in the transformation of alliance relationships that had been the cornerstone of American global strategy since 1945. The transatlantic alliance, built on the twin foundations of shared security interests and shared liberal democratic values, underwent severe stress as European leaders confronted an administration that questioned both simultaneously.

The damage extended beyond familiar policy disagreements to more fundamental questions about whether the alliance continued to rest on a shared understanding of political legitimacy. Trump's warm relationships with Viktor Orbán and Recep Tayyip Erdoğan, his denigration of the European Union, and his sympathy for Brexit challenged not just American policy positions but the political-normative foundation on which European elites had justified the alliance for seven decades.

French President Emmanuel Macron's November 2019 declaration of NATO's "brain death" and German Chancellor Angela Merkel's May 2017 statement that Europe must "take our fate into our own hands" reflected genuine strategic reassessment—reevaluations of extended deterrence reliability and the credibility of American security guarantees that had underpinned European defense planning since 1949 (The Economist, 2019; Karnitschnig, 2017). Yet the European response to this moment of strategic reckoning exposed a structural constraint defining European security since 1945: the vast gap between strategic aspirations and military capabilities. Even as political leaders issued solemn declarations of strategic autonomy, the material preconditions remained absent.

This gap was dramatically exposed when Russia invaded Ukraine in February 2022. Despite years of strategic autonomy rhetoric, the European response depended critically on American intelligence sharing, weapons systems, and leadership in coordinating the sanctions coalition—illustrating the structural durability of a European defense dependency that neither Trump's provocations nor the shock of the Ukraine invasion had yet proven sufficient to overcome. The same pattern of transactional alliance management extended to Indo-Pacific relationships: Japan and South Korea faced intensified host-nation support demands that introduced unprecedented uncertainty into alliance arrangements serving as anchors of regional stability since the Korean War and the 1951 U.S.-Japan security treaty. Erosion of American credibility carried systemic effects disproportionate to any individual bilateral dispute.

STRATEGIC FRAGMENTATION AND THE POST-UNIPOLAR LANDSCAPE

Three Dimensions of Fragmentation

The cumulative effect of American unilateralism, Chinese and Russian revisionism, the erosion of alliance solidarity, and the systematic weakening of multilateral institutions has produced a condition of strategic fragmentation analytically distinct from both the preceding unipolar order and from historical multipolarity. The post-Cold War order featured institutional coherence—a dense web of overlapping organizations, treaties, and regimes creating predictable frameworks for interstate interaction—and normative consensus, however thin, around sovereignty, human rights, and the prohibition on aggressive war. That coherence and consensus are now unmistakably fractured.

This fragmentation operates across three analytically distinct dimensions. The institutional dimension involves the degradation of organizations designed to facilitate cooperation and constrain unilateral action. The UN Security Council, paralyzed by great-power veto politics reflecting genuine strategic divergence, has failed to produce meaningful collective responses to the major security challenges of the past decade. The World Trade Organization's appellate mechanism has been effectively incapacitated through the systematic blocking of judicial appointments. The International Criminal Court faces open defiance from multiple major powers. Most severely, the arms control architecture has been comprehensively eroded: the INF Treaty's termination, the Open Skies Treaty's collapse, and Russia's suspension of new Strategic Arms Reduction Treaty (START) have left no binding bilateral agreement limiting deployed U.S. and Russian nuclear warheads—the first such period since the early Strategic Arms Limitation Talks (SALT) negotiations, at a moment of intensified great-power rivalry.

Normative and Epistemic Fragmentation

The normative dimension involves the dissolution of the intersubjective consensus—what Ruggie called “embedded norms”—that governed state behavior within the liberal order (Ruggie, 1982). The prohibition on aggressive war has been repeatedly violated without meaningful sanction: Russia's annexation of Crimea and full-scale invasion of Ukraine represent the most dramatic violations. Critically, the selective application of this prohibition across cases of comparable gravity constitutes a further erosion of its normative authority. The pattern is consistent: foundational norms are invoked against adversaries while exempted for allies and the hegemon itself, hollowing out the universalist claim on which their legitimacy rests. When the major powers that visibly violate norms are not held accountable—when the hegemon itself selectively abandons commitments—the information value of normative commitments declines, and states facing security dilemmas must increasingly rely on capabilities rather than commitments.

The third and most novel dimension of strategic fragmentation is epistemic: the deliberate contestation of shared factual reality as a strategic instrument. Disinformation proliferation, weaponized social media, and the systematic cultivation of epistemic uncertainty have created an environment in which shared assessments of basic facts—the precondition for any agreement on norms or rules—can no longer be assumed. It would be analytically incomplete, however, to locate this pathology exclusively in authoritarian states. The United States' intelligence community's presentation of fabricated evidence to justify the 2003 Iraq invasion represents one of the most consequential episodes of state-sponsored epistemic manipulation in modern international history (Pillar, 2006). The systematic use of algorithmic amplification by Western-headquartered technology platforms to disseminate politically motivated content creates epistemic distortions whose effects extend globally (Wardle & Derakhshan, 2017). Analytical frameworks that identify disinformation exclusively with authoritarian

states reproduce the very asymmetry of normative application that the epistemic dimension of fragmentation is designed to exploit.

Fragmentation Distinguished from Historical Multipolarity

Strategic fragmentation as defined here differs from classical multipolarity in three crucial respects. First, previous multipolar orders featured great powers whose competition operated within broadly shared normative frameworks and relatively homogeneous political systems. Contemporary fragmentation involves powers with fundamentally divergent political legitimacy claims, governance models, and theories of international order.

Second, previous multipolar orders were characterized by substantially lower levels of economic interdependence. Contemporary fragmentation occurs within unprecedented interdependence, creating weaponized interdependence: the exploitation of asymmetric dependencies within ostensibly cooperative economic structures as instruments of political coercion—a domain of strategic competition that previous multipolar orders did not encompass (Farrell & Newman, 2019).

Third, and most significantly, contemporary fragmentation coincides with the diffusion of disruptive military technologies—precision-guided munitions, cyber capabilities, unmanned systems, hypersonic weapons—whose proliferation challenges traditional deterrence architectures in ways that remain incompletely understood.

Biden-Era Continuities and Structural Constraints

The Biden administration, inaugurated in January 2021, promised a decisive break from Trump-era unilateralism through a return to multilateral engagement and restored alliance solidarity. In its rhetoric, the administration achieved considerable distance from its predecessor: “America is back” became the programmatic shorthand for rejoining the Paris Agreement, recommitting to NATO’s Article 5, and restoring the formal apparatus of allied consultation. Yet beneath these important stylistic differences, fundamental continuities in the structural constraints shaping American foreign policy reveal the extent to which the Trump era represented acceleration of durable trends rather than a recoverable aberration.

China Competition: Bipartisan Structural Consensus

The most consequential continuity involves China policy. The Biden administration maintained and expanded the tariff regime erected under Trump, despite prior criticism of tariffs as inefficient instruments. It intensified technology export controls targeting Chinese semiconductor capabilities, going considerably further than Trump-era restrictions with the October 2022 semiconductor export controls representing a qualitative escalation. The conviction that the United States faces fundamental long-term strategic competition with China requiring comprehensive mobilization of economic, technological, and diplomatic resources achieved a degree of bipartisan consensus unprecedented in the post-Cold War era.

The AUKUS agreement of September 2021, signed by United States, Great Britain and Australia—providing Australia with nuclear-powered submarine technology—encapsulated the Biden administration's contradictions. An administration rhetorically committed to multilateralism and alliance consultation unilaterally displaced a French contract worth approximately ninety billion Australian dollars without prior notification to Paris, prompting France's unprecedented recall of its Washington ambassador and revealing that even the Biden administration would subordinate allied sensibilities to Indo-Pacific strategic priorities when the two conflicted (Pezard et al., 2022). The pattern was identical in structure to Trump-era unilateralism, differing only in the sophistication of subsequent diplomatic management.

Ukraine and the Limits of Restoration

The Russian invasion of Ukraine in February 2022 presented the Biden administration with the most significant test of American alliance leadership since September 11. The administration maintained remarkably unified Western support across a coalition of more than fifty countries, coordinated the most comprehensive sanctions regime ever imposed against a major power, and organized successive waves of military assistance that materially contributed to Ukraine's capacity to resist. Yet even this relative success revealed the persistent structural constraints on American leadership. The administration's determination to avoid direct military confrontation with Russia—precluding actions that might have been militarily decisive but risked escalation to nuclear use—meant that support was calibrated through a deterrence calculus that sometimes conflicted with Ukrainian operational requirements. The chaotic Afghanistan withdrawal in August 2021 had already illustrated a different structural constraint: the limits of American institutional capacity for complex contingency management, reinforcing among allied governments doubts about whether American institutional competence was sufficient for reliable alliance management regardless of the party in power.

The most decisive confirmation of the structural rather than personal character of the dynamics analyzed in this article was provided by Donald Trump's re-election in November 2024. Renewed pressure on NATO allies framed in explicitly transactional terms, expanded tariff escalation targeting not only China but traditional trading partners, and resumed skepticism toward multilateral institutions collectively demonstrated that the forces driving these policies—domestic political economy pressures, structural competitive dynamics with China, burden-sharing frustrations, and a foreign policy identity tradition that has periodically reasserted itself against liberal internationalist consensus—were not created by Trump and will not be extinguished by any succession. Structural conditions that constrained Trump's strategic options persisted through the Biden years and reasserted themselves from January 2025. The institutional erosion and normative fragmentation that accelerated during 2017–2021 were at most partially arrested, not reversed, under Biden—and resumed acceleration thereafter.

Conclusion: Power, Perception, and the Limits of Restoration

The Trump Doctrine, for all its improvisational character and internal contradictions, marked a genuine inflection point in both American foreign policy and the trajectory of the post-Cold War international order. By explicitly rejecting the premises of liberal hegemony and embracing a transactional, sovereignty-first approach to international engagement, it both reflected and accelerated structural trends toward strategic fragmentation that had been building for years beneath the surface of apparent liberal order consolidation. The Biden interlude demonstrated that rhetorical restoration is possible and consequential—tone, process, and reliability of consultation matter for alliance politics—while simultaneously confirming that structural reversal is not.

Damage to alliance relationships, international institutions, and America's normative standing proved easier to inflict than to reverse. Trust, once compromised, is not readily restored through declarations and policy adjustments alone; it is rebuilt through consistent behavior across time and contingency, and it remains fragile to the next electoral cycle. Allies who restructured their strategic assessments in response to the Trump years' evidence about American reliability have not fully recalibrated; potential adversaries who identified structural vulnerabilities in American domestic cohesion have not forgotten what they observed. The information revealed by the Trump era about the conditional character of American multilateral commitment—and confirmed by Trump's re-election—is now embedded in the strategic calculations of governments around the world.

More fundamentally, the Trump era exposed the extent to which American global leadership has always rested not merely on material preponderance but on a complex and historically constructed edifice of legitimacy, credibility, and shared values that could be profoundly damaged by the choices of a single administration. The insight about attraction in international power—soft power's contribution to the effectiveness

of hard power—was empirically confirmed through its systematic dissipation (Nye, 2004). The symbolic dimensions of power proved more fragile than material dimensions precisely because they depend on continuous affirmation through consistent behavior.

The question confronting American foreign policy is not whether the United States can restore immediate post-Cold War unipolar dominance—that structural era ended with China's rise, Russia's reassertion, and the domestic constraints on American forward commitment. The question is whether the United States can construct a sustainable approach to a multipolar world that preserves core interests and values without overextending finite resources or systematically alienating the partners whose cooperation is essential to addressing shared challenges from climate change to pandemic preparedness to nuclear proliferation.

Answering this question will require choices that neither the Trump nor the Biden administration made fully: distinguishing vital from peripheral interests with analytical rigor; acknowledging that other major powers have legitimate interests that must be accommodated in any durable order; and rebuilding alliance relationships not on the fiction of American primacy but on the frank acknowledgment of mutual dependence and shared vulnerability. Most fundamentally, it will require recognizing—against both the instincts of America First nationalism and the wishful thinking of liberal restoration—that international order stability depends on shared norms, functioning institutions, and mutual restraint, none of which can be generated unilaterally or restored merely by affirming commitment to them.

For defence planners and alliance managers in the Euro-Atlantic space, the analysis here suggests that prolonged fragmentation represents the most empirically grounded baseline condition—not a transitional phase but a structural reality requiring adaptation rather than remedy. The institutional and diplomatic infrastructure for a more cooperative multilateral settlement must nonetheless be preserved, because the costs of sustained fragmentation—nuclear risk, climate governance failure, pandemic preparedness deficits—may eventually generate sufficient shared interest to reconstruct minimalist multilateral frameworks that accommodate multiple legitimate governance models without requiring normative homogeneity. The strategic fragmentation analyzed in this article will not resolve itself; it will be managed well or badly, and the consequences will extend far beyond American borders to the security and welfare of all states navigating the post-unipolar landscape.

References

- [1] Arms Control Association. (2019). Intermediate-Range Nuclear Forces (INF) Treaty at a Glance. <https://www.armscontrol.org/factsheets/intermediate-range-nuclear-forces-inf-treaty-glance>
- [2] Brands, H. (2018). *American Grand Strategy in the Age of Trump*. Brookings Institution Press.
- [3] Brands, H., & Sullivan, J. (2020). China has two paths to global domination. *Foreign Policy*, May 22, 2020.
- [4] Bull, H. (1977). *The Anarchical Society: A Study of Order in World Politics*. Columbia University Press.
- [5] Carr, E. H. (1939). *The Twenty Years' Crisis, 1919–1939: An Introduction to the Study of International Relations*. Macmillan.
- [6] Farrell, H., & Newman, A. L. (2019). Weaponized interdependence: How global economic networks shape state coercion. *International Security*, 44(1), 42–79.
- [7] Floyd, R., & Webber, M. (2024). The Russian invasion of Ukraine and the future of international order. *International Affairs*, 100(3), 1149–1168.
- [8] Fukuyama, F. (1989). The end of history? *The National Interest*, 16(Summer), 3–18.
- [9] Gilpin, R. (1981). *War and Change in World Politics*. Cambridge University Press.
- [10] Human Rights Council. (2020). Report of the Independent International Fact-Finding Mission on the Bolivarian Republic of Venezuela (A/HRC/45/33). OHCHR.
- [11] ICJ. (2024). Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide in the Gaza Strip (South Africa v. Israel): Order on Provisional Measures. ICJ Reports 2024.
- [12] Ikenberry, G. J. (2011). *Liberal Leviathan: The Origins, Crisis, and Transformation of the American World Order*. Princeton University Press.
- [13] Ikenberry, G. J. (2020). *A World Safe for Democracy: Liberal Internationalism and the Crises of Global Order*. Yale University Press.
- [14] Karnitschnig, M. (2017). Merkel: Europe must take “our fate” into own hands. *Politico*, May 28, 2017.
- [15] Kindleberger, C. P. (1973). *The World in Depression, 1929–1939*. University of California Press.
- [16] Krauthammer, C. (1990/91). The Unipolar Moment. *Foreign Affairs*, 70(1), 23–33.
- [17] Mearsheimer, J. J. (2001). *The Tragedy of Great Power Politics*. W. W. Norton.
- [18] Nau, H. R. (2013). *Conservative Internationalism: Armed Diplomacy Under Jefferson, Polk, Truman, and Reagan*. Princeton University Press.
- [19] Nye, J. S. (2004). *Soft Power: The Means to Success in World Politics*. PublicAffairs.
- [20] Pezard, S., et al. (2022). *The AUKUS Agreement: Implications for Transatlantic Relations*. RAND Corporation.

- [21] Pillar, P. R. (2006). Intelligence, policy, and the war in Iraq. *Foreign Affairs*, 85(2), 15–27.
- [22] Presidential Memorandum Regarding Withdrawal of the United States from the Trans-Pacific Partnership Negotiations and Agreement. (2017, January 23).
- [23] Ruggie, J. G. (1982). International regimes, transactions, and change: Embedded liberalism in the postwar economic order. *International Organization*, 36(2), 379–415.
- [24] Shear, M. D., & Davis, J. H. (2018). Tension at NATO Summit as Trump Calls Allies 'Delinquent'. *The New York Times*, July 11, 2018.
- [25] *The Economist*. (2019). Emmanuel Macron warns Europe: NATO is becoming brain-dead. November 7, 2019.
- [26] U.S. Department of State. (2018a). Ceasing U.S. Participation in the JCPOA. May 8, 2018.
- [27] U.S. Department of State. (2019). U.S. Withdrawal from the INF Treaty on August 2, 2019.
- [28] Waltz, K. N. (1979). *Theory of International Politics*. Addison-Wesley.
- [29] Wardle, C., & Derakhshan, H. (2017). Information disorder: Toward an interdisciplinary framework for research and policy making. Council of Europe Report DGI(2017)09.
- [30] Wendt, A. (1999). *Social Theory of International Politics*. Cambridge University Press.
- [31] White House. (2017). *National Security Strategy of the United States of America*. Washington, DC.

Resume

The analysis given in this work indicates that the Trump administration abandoned a foreign policy based on liberal values, using unilateralism and “strategic fragmentation” in response to changes in the global order, such as the strengthening of China and Russia. The paper shows that the continuity of certain policies—including technological blockades towards China—confirms that Trump’s mandate was an acceleration of long-term systemic processes, and not a passing incident. The current crisis of confidence and the fragmentation of power without agreed rules fundamentally change the concepts of European and global security, forcing allies to reassess their dependence on Washington, as NATO instability prompts urgent defence reforms. States increasingly face a world where alliances are made based on momentary interests rather than enduring values.

Key words: *Trump Doctrine, strategic fragmentation, liberal international order, multipolarity, transatlantic relations, US-China relations, alliance erosion, principled realism, hegemonic stability, normative contestation*

© 2026 The Author. Published by Vojno delo (<http://www.vojnodelo.mod.gov.rs>). This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution license (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

АМЕРИЧКА МОЋ И ОПАСНОСТ: ТРАМПОВА ДОКТРИНА И СТРАТЕШКА ФРАГМЕНТАЦИЈА У ПОСТУНИПОЛАРНОМ ПОРЕТКУ

Хабиб Бадави¹

Достављен: 6.4.2026.

Кориговано: 21.5.2026.

Прихваћен: 3.6.2026.

Језик рада: Српски

Тип рада: Прегледни рад

DOI број: 10.5937/vojdela2602007B

Апстракт: У раду се разматра одступање администрације Доналда Трампа од постхладноратовског либералног интернационализма и последице тог заокрета по међународни поредак. Анализом доктрине „Америка на првом месту” кроз концепт стратешке фрагментације указује се на то да је Трампов унилатерализам истовремено одражавао и убрзао структурне промене у међународним односима: успон Кине, руски ревизионизам, слабљење савезништва и ерозију мултилатералних институција. Полазећи од теорије хегемонијске стабилности, теорије либералног поретка и социологије норми, рад показује да су трансакциони приступ дипломатији, повлачење из мултилатералних аранжмана и условљавање безбедносних гаранција допринели слабљењу институционалне кохерентности и нормативног консензуса. Континуитети из периода Бајденове администрације, нарочито у политици према Кини, технолошким ограничењима и управљању савезништвима, потврђују да савремену америчку спољну политику обликују дубља структурна ограничења, а не само преференције појединачних политичких руководства. У раду се закључује да период Трампове владавине представља убрзање дугорочних процеса, а не пролазно одступање које се може једноставно превазићи. Стратешка фрагментација се, у том смислу, разликује од историјске мултиполарности, јер означава дубљу кризу легитимитета у којој се надмећу различите визије међународног поретка, без универзално прихваћеног нормативног основа. Такво стање има непосредне последице по планирање одбране у евроатлантском простору.

Кључне речи: *Трампова доктрина, стратешка фрагментација, либерални међународни поредак, мултиполарност, трансатлантски односи, односи САД и Кине, ерозија савезништва, принципијелни реализам, хегемонијска стабилност, нормативно оспоравање*

¹ Либански универзитет, Бејрут, Либан; e-mail: habib.badawi@ul.edu.lb; <https://orcid.org/0000-0002-6452-8379>

Увод: Разградња либералне хегемоније

Избор Доналда Трампа 2016. године довео је у питање основне претпоставке које су усмеравале америчку спољну политику од распада Совјетског Савеза и онога што је Чарлс Краутхамер назвао „униполарним тренутком” (Krauthammer, 1990/1991). Готово три деценије америчко стратешко мишљење било је кодификовано у стратегијама националне безбедности, институционализовано кроз ширење савезништава и уграђено у све гушћу мрежу мултилатералних споразума. Полазило се од става да Сједињене Америчке Државе имају и капацитет и одговорност да обликују либерални међународни поредак заснован на отвореним тржиштима, демократском управљању, мултилатералним институцијама и универзалним људским правима. Такво схватање интереса почивало је на претпоставци да се америчка моћ најделотворније остварује кроз поредак који други актери сматрају довољно легитимним да га добровољно одржавају (Ikenberry, 2011).

Одступање Трампове администрације од овог консензуса није било ни суптилно ни постепено. Трамп је артикулисао визију која је била изразито скептична према либералном интернационализму. Структурне притиске, које су претходне администрације настојале да апсорбују унутар либералног оквира, преокренуо је у отворену политичку логику, којом се напушта настојање да се одржи систем из којег, према Трамповом тумачењу, други актери извлаче несразмерну корист. Док су теоретичари хегемонијске стабилности, од Чарлса П. Киндлбергера до Роберта Гилпина, истицали да воља хегемона да обезбеди системска јавна добра преставља основу светског поретка (Kindleberger, 1973) (Gilpin, 1981), Трампова администрација је ту вољу третирала као извор америчке слабости.

Резултат је оно што се у овом раду назива „стратешком фрагментацијом” – стање у којем велике силе све више оспоравају организационе принципе међународног поретка, институционална архитектура осмишљена да управља њиховом конкуренцијом прогресивно слаби, а нормативни консензус који је поретку пружио право на легитимитет се распада. Овај концепт захтева пажљиво разликовање од класичне мултиполарности. Иако су материјални капацитети сада распоређени дифузније, стратешка фрагментација представља дубљу кризу легитимитета: супротстављене визије – либералне, ауторитативне, националистичке и технократске – боре се за системску доминацију, при чему ниједна не поседује ни довољно моћи ни довољно нормативне привлачности да универзално превлада.

У раду се разматра пет међусобно повезаних димензија ове трансформације: доктринарни темељи раскида Трампове доктрине са претходним консензусом; мултиполарни структурни изазови америчкој примарности; притисци на савезништва; манифестације стратешке фрагментације на институционалном, нормативном и епистемичком плану; и континуитети из периода Бајденове администрације, који указују на ограничења што превазилазе појединачне администрације.

ДОКТРИНАРНИ ТЕМЕЉИ И СТРАТЕШКИ РАСКИД

Оквир „Америка на првом месту”: теорија и претходнице

Трампова доктрина почива на неколико повезаних претпоставки које је јасно разликују од стратешких усмерења претходне четири председничке администрације. Истовремено, она се ослања на старије традиције америчке спољне политике које је либерални интернационализам потиснуо, али их није у потпуности угасио. Доктрина „Америка на првом месту” не представља само повлачење из међународног ангажовања. Она означава преобликовање сврхе америчког учешћа у међународним односима: одбацивање обавезе да се финансијски и политички подржавају глобална јавна добра или да се национални интереси подређују системској стабилности. У смислу који наводи Хенри Р. Нау (Nau, 2013), реч је о повратку са „интернационалистичког” на „националистички” пол у оквиру понављајућег осциловања идентитета америчке спољне политике.

Бела кућа је истовремено одбацила хладноратовску логику стратешког улагања у савезничке структуре и постхладноратовску логику одржавања система кроз укоренивање либералних норми. Савезници из постхладноратовског периода представљани су као актери који се користе америчким безбедносним гаранцијама, а истовремено примењују меркантилистичке трговинске праксе. Међународне институције нису тумачене као инструменти који увећавају америчку моћ, како тврди Ikenberry, већ као ограничења америчке аутономије. Имплицитна теорија међународних односа која стоји иза таквог одбацивања ближа је нултосумној претпоставци офанзивног реализма Џона Миршајмера: добици других актера тумаче се као релативни губитак САД, а мултилатералне обавезе које ограничавају амерички унилатерализам посматрају се пре као замке, а не као инструменти политике (Mearsheimer, 2001).

Условљене безбедносне гаранције и повлачење из мултилатерализма

Самит НАТО-а 2018. године јасно је показао трансакциони заокрет америчке политике. Трампово јавно критиковање савезничких влада због неиспуњавања циља издвајања два процента бруто домаћег производа за одбрану, као и његово довођење у питање обавеза из члана 5 Северноатлантског уговора, претворили су колективну одбрану из готово безусловне обавезе у условљени политички чинилац. Тиме је у историју НАТО-а уведен степен стратешке неизвесности без преседана (Shear & Davis, 2018). Слична логика обликовала је и повлачење из Транспацифичког партнерства у јануару 2017. године. Тим потезом Кини је препуштен простор за регионално нормирање трговинских правила, управо у области у којој је „Транспацифичко партнерство“ (Trans-Pacific Partnership - TPP) требало да ограничи њен утицај. Кинеско Регионално свеобухватно економско

партнерство потом је потврђено као подразумевана регионална трговинска архитектура.

Овај образац се, уз јасну структурну правилност, проширио на више области. Повлачење из Заједничког свеобухватног плана акције (Joint Comprehensive Plan of Action - JCPOA) у мају 2018. године, упркос потврди Међународне агенције за атомску енергију (International Atomic Energy Agency - IAEA) да Иран поштује преузете обавезе, сигнализирало је да САД неће бити везане споразумима које наредне администрације сматрају неадекватним, без обзира на ставове савезника (U.S. Department of State, 2018). Париски климатски споразум напуштен је уз образложење да ствара асиметричан терет. Споразум о нуклеарним снагама средњег домета (Intermediate-Range Nuclear Forces Treaty - INF) раскинут је уз позивање на руско непоштовање обавеза, али и уз признање стратешког незадовољства зато што споразум није ограничавао кинески арсенал ракета средњег домета. Светској здравственој организацији обустављено је финансирање током пандемије COVID-19. Истовремено, жалбени механизам Светске трговинске организације практично је обесмишљен блокирањем именовања судија, а ту политику наставила је и Бајденова администрација.

Иако су се наведене одлуке односиле на различите области, повезивала их је иста стратешка логика. Полазило се од уверења да је мултилатерална институционална архитектура, коју су саме Сједињене Америчке Државе обликовале, временом почела да ограничава њихову слободу деловања. Према том становишту, обнова стратешког суверенитета захтевала је напуштање обавеза које су сужавале амерички маневарски простор. Стратегија националне безбедности из 2017. године кодификовала је ове импулсе језиком „принципијелног реализма”, дефинишући америчке интересе у ужим и конкретнијим категоријама: економски просперитет, безбедност државе и суверенитет, посматране као циљеве који претходе стању међународног система и не зависе нужно од њега (White House, 2017).

Парадокси унилатералне одлучности

Иако је Трампова доктрина довела у питање постулате либералног интернационализма, она је истовремено очувала и појачала традиционално асертивне елементе америчке спољне политике. Нагласак на концепту „мир кроз снагу” преточен је у највећи континуирани раст одбрамбене потрошње у мирнодопским условима од раних осамдесетих година XX века. Спремност на једнострану употребу војне силе, потврђена нападима 2017. и 2018. године на сиријску инфраструктуру повезану са хемијским оружјем, ликвидацијом Касема Сулејманија 2020. године и интензивирањем противтерористичких операција на више ратишта, показала је да се скептицизам према мултилатералним ограничењима није претворио у стратешку пасивност.

Тако је настао парадоксалан стратешки профил. Администрација је доводила у питање савезништва на која се ослањала ради истуреног базирања и размене обавештајних података. Повлачила се из споразума, а истовремено наметала санкције максималног притиска које су захтевале савезничко усклађивање.

Такав приступ створио је образац стратешког сигнализирања који ни савезници ни противници нису могли поуздано да тумаче. Ова стратешка двосмисленост, било намерна или производ структурних ограничења, постала је самосталан чинилац међународне политике, мењајући процене европских партнера, источноазијских савезника и ревизионистичких конкурената (Nye, 2004).

МУЛТИПОЛАРНОСТ, РЕВИЗИОНИЗАМ И ИЗАЗОВ АМЕРИЧКОЈ ПРИМАРНОСТИ

Свеобухватни изазов Кине

Преусмеравање Трампове доктрине истовремено је одражавало и убрзавало шире структурне трансформације. Међу њима је најзначајнија била консолидација ревизионистичких изазивача који располажу способношћу и намером да оспоре темељне аспекте постојећег поретка. Изазов који представља Кина свеобухватан је зато што делује на материјалном, институционалном и нормативном плану. Њен економски успон током четири деценије представља једну од најзначајнијих промена у глобалној расподели производних капацитета у савременој историји. Под вођством Си Ђинпинга Кина је превазишла фазу интеграције у постојеће економске структуре и прешла на активно институционално деловање. Иницијатива „Појас и пут” проширила је утицај на више од 140 држава; Азијска инфраструктурна инвестициона банка обезбедила је развојно финансирање изван структура Бретонвудског система; а континуирана интернационализација ренминбија настојала је да смањи зависност од финансијске архитектуре засноване на долару, која представља један од ослонаца америчке структурне моћи.

Још темељније, Кина је артикулисала идеолошку алтернативу либералној демократији, промовишући „социјализам са кинеским карактеристикама” као одржив, а у појединим аспектима и супериоран модел управљања. Таква контрапунда оспорава нормативне основе либералног поретка изван оквира територијалног или материјалног надметања. Легитимитет либералног поретка делимично је почивао на ономе што је Френсис Фукујама описао као коначну идеолошку победу либералне демократије (Fukuyama, 1989). Кинески модел непосредно оспорава ту претпоставку и владама држава у развоју нуди образац за супротстављање либералном условљавању.

Трампова администрација исправно је проценила да такав изазов захтева темељно стратешко преусмеравање. Стратегија националне безбедности из 2017. године изричито је означила Кину као „стратешког конкурента” ангажованог у „економској агресији” (White House, 2017, pp. 25–27). Међутим, иако је администрација исправно дијагностиковала структурни изазов, њен унилатерализам је систематски умањивао делотворност одговора. Повлачење из ТРП уклонило је оквир у којем су регионални савезници могли да усклађују правила о државним предузећима, заштити интелектуалне својине и валутној манипулацији, односно о праксама које су идентификоване као најпроблематичније. Истовремено поја-

чавање притиска на Кину и отуђивање савезника без чије сарадње тај притисак није могао бити делотворан ограничили су инструменте политике које је администрација настојала да употреби (Farrell & Newman, 2019).

Руски ревизионизам и стратешка двосмисленост

Русија је, иако располаже знатно мањом свеобухватном моћи од Кине, показала подједнаку посвећеност оспоравању хладноратовског територијалног и нормативног поретка. Под Путиновим вођством Русија је систематски користила јаз између прокламованих норми либералног поретка и граница западне спремности да те норме спроведе. Војна интервенција у Грузији 2008. године тестирала је одлучност Запада; анексија Крима 2014. године показала је да трошкови територијалне ревизије нису довољни да покрену одговоре колективне одбране; док је инвазија на Украјину пуног обима у фебруару 2022. године показала крајњи домет Путинових ревизионистичких амбиција (Floyd & Webber, 2024).

Путинов ревизионизам разликује се од кинеског по претежно деструктивној оријентацији. Док Пекинг настоји да преобликује међународне институције у правцу већег уважавања сопствених интереса и модела управљања, основни циљ Москве јесте да покаже слабости постојећег поретка. Руска стратегија настоји да прикаже како САД и њихови савезници немају ни вољу ни способност да спроведу обавезе које јавно прокламују. Та стратегија делегитимизације остварује се кроз војну принуду, систематске дезинформације, подршку националистичким покретима унутар савезничких држава и коришћење енергетске зависности као средства политичког притиска.

Однос Трампове администрације према Русији био је аналитички сложен. Трампово понављано исказивање симпатија према Путину и неодређени одговори на руску агресију стварали су трајну перцепцију компромитоване политике. Ипак, на оперативном нивоу администрација је увела значајне санкције, обезбедила Украјини смртоносно дефанзивно наоружање, раскинула Споразум о нуклеарним снагама средњег домета због руског непоштовања обавеза и протерала обавештајне оперативце Кремља након тровања у Солзберију. Последице раскорака између декларативне и оперативне политике биле су озбиљне. У теорији одвраћања кредибилитет захтева јасно комуницирање обавеза, а хронична двосмисленост према Русији нарушила је поверење у колективну одбрану управо међу савезницима на источном крилу НАТО-а, чију је безбедност било најважније уверљиво гарантовати.

ПРИТИСЦИ НА САВЕЗНИШТВА И КРИЗА ЛИБЕРАЛНЕ СОЛИДАРНОСТИ

Трансатлантски раскол и јаз између способности и амбиција

Последице Трампове доктрине најнепосредније су се испољиле у трансформацији савезничких односа, који су од 1945. године представљали један од темеља америчке глобалне стратегије. Трансатлантско савезништво, изграђено на заједничким безбедносним интересима и либерално-демократским вредностима, нашло се под снажним притиском када су се европски лидери суочили са администрацијом која је истовремено доводила у питање оба ова основа. Штета је превазишла позната политичка неслагања и проширила се на темељнија питања о томе да ли савезништво и даље почива на заједничком разумевању политичког легитимитета. Трампови блиски односи са Виктором Орбаном и Реџепом Тајипом Ердоганом, његово омаловажавање Европске уније и симпатије према Брегзиту довели су у питање не само америчке политичке ставове већ и политичко-нормативни темељ на којем су европске елите седам деценија оправдавале савезништво.

Изјава француског председника Емануела Макрона из новембра 2019. године о „можданој смрти“ НАТО-а и изјава немачке канцеларке Ангеле Меркел из маја 2017. године да Европа мора „узети своју судбину у своје руке“ одражавале су стварно стратешко преиспитивање. Реч је била о поновној процени поузданости проширеног одвраћања и кредибилитета америчких безбедносних гаранција, на којима је европско одбрамбено планирање почивало од 1949. године (The Economist, 2019; Karnitschnig, 2017). Ипак, европски одговор на овај тренутак стратешког суочавања разоткрио је структурно ограничење које одређује европску безбедност од краја Другог светског рата: велики јаз између стратешких амбиција и војних способности. Чак и када су политички лидери износили декларације о стратешкој аутономији, материјални предуслови за њено остварење и даље су изостајали.

Тај јаз нарочито је дошао до изражаја после руске инвазије на Украјину у фебруару 2022. године. Упркос вишегодишњој реторици о стратешкој аутономији, европски одговор пресудно је зависио од америчке размене обавештајних података, система наоружања и лидерства у координацији коалиције за увођење санкција. Тиме је потврђена структурна постојаност европске одбрамбене зависности, коју ни Трампове провокације ни шок изазван ратом у Украјини нису успели да у потпуности превазиђу. Сличан образац трансакционог управљања савезништвима проширио се и на Индо-Пацифик. Јапан и Јужна Кореја суочили су се са појачаним захтевима да финансијски више допринесу присуству америчких снага на њиховој територији, што је унело до тада незабележену неизвесност у аранжмане који су од Корејског рата и Споразума о безбедности између САД и Јапана из 1951. године служили као ослонци регионалне стабилности. Ерозија

америчког кредибилитета произвела је системске последице које су превазилазиле сваки појединачни билатерални спор.

СТРАТЕШКА ФРАГМЕНТАЦИЈА И ПОСТУНИПОЛАРНИ ПЕЈЗАЖ

Три димензије фрагментације

Кумулативни ефекат америчког унилатерализма, кинеског и руског ревизионизма, слабљења савезничке солидарности и ерозије мултилатералних институција произвео је стање стратешке фрагментације. Оно се аналитички разликује и од претходног униполарног поретка и од историјске мултиполарности. Постхладноратовски поредак одликовала је институционална кохерентност, односно густа мрежа организација, уговора и режима који су стварали предвидљиве оквири за међудржавну интеракцију. Одликовао га је и нормативни консензус, колико год био ограничен, око суверенитета, људских права и забране агресивног рата. Данаас су и та кохерентност и тај консензус у великој мери нарушени.

Фрагментација делује кроз три аналитички различите димензије. Институционална димензија подразумева слабљење организација намењених олакшавању сарадње и ограничавању унилатералног деловања. Савет безбедности Уједињених нација, парализован политиком вета великих сила која одражава стварна стратешка разлика, није успео да произведе значајне колективне одговоре на главне безбедносне изазове протекле деценије. Жалбени механизам Светске трговинске организације практично је онеспособљен систематским блокирањем именовања судија. Међународни кривични суд суочава се са отвореним пркосом више великих сила. Најозбиљније је, међутим, то што је архитектура контроле наоружања у великој мери нарушена: раскид Споразума о нуклеарним снагама средњег домета, колапс Споразума о отвореном небу и руска суспензија нових „Преговора о смањењу стратешког наоружања“ (Strategic Arms Reduction Treaty - START) оставили су свет без стабилног и обавезујућег билатералног оквира који ограничава размештене америчке и руске нуклеарне бојеве главе. Такво стање јавља се први пут још од раних „Преговора о ограничењу стратешког наоружања“ (Strategic Arms Limitation Talks - SALT), и то у периоду појачаног ривалства великих сила.

Нормативна и епистемичка фрагментација

Нормативна димензија подразумева распад интерсубјективног консензуса, односно онога што је Џон Џ. Раги назвао „уграђеним нормама“, које су усмеравале понашање држава унутар либералног поретка (Ruggie, 1982). Забрана агресивних акција више пута је прекршена без одговора који би имали снагу општеприхваћене санкције. Руска анексија Крима и инвазија на Украјину пуног обима представљају најдраматичније примере таквог кршења. Посебно је важно

то што селективна примена ове забране у случајевима упоредиве тежине додатно подрива њен нормативни ауторитет. Образац је доследан: темељне норме призивају се против противника, док се савезници и сам хегемон од њих изузимају. Тиме се урушава универзалистичка тврдња на којој почива њихов легитимитет. Када се велике силе које крше норме не позивају на одговорност, а сам хегемон селективно напушта преузете обавезе, опада информациона вредност нормативних обавеза. Државе суочене са безбедносним дилемама све више се ослањају на способности, а све мање на прокламоване обавезе.

Трећа и најновија димензија стратешке фрагментације јесте епистемичка. Она подразумева намерно оспоравање заједничког чињеничног оквира као средства стратешког деловања. Ширење дезинформација, инструментализација друштвених мрежа и систематско стварање чињеничне неизвесности обликовали су окружење у којем се заједничке процене основних чињеница, као предуслов сваког договора о нормама или правилима, више не могу подразумевати. Ипак, било би аналитички непотпуно ову појаву приписати искључиво ауторитарним државама. Представљање фабрикованих доказа од стране обавештајне заједнице САД ради оправдавања инвазије на Ирак 2003. године представља једну од најдалекосежних епизода државно спонзорисане епистемичке манипулације у савременој међународној историји (Pillar, 2006). Систематска употреба алгоритамског појачавања политички мотивисаног садржаја на технолошким платформама са седиштем на Западу такође производи глобална чињенична изобличења (Wardle & Derakhshan, 2017). Аналитички оквири који дезинформације повезују искључиво са ауторитарним државама понављају управо ону асиметрију нормативне примене коју сазнајна димензија фрагментације настоји да искористи.

Разликовање фрагментације од историјске мултиполарности

Стратешка фрагментација, како је овде дефинисана, разликује се од класичне мултиполарности у три кључна аспекта. Прво, претходни мултиполарни пореци обухватили су велике силе чије се надметање одвијало унутар релативно прихваћених нормативних оквира и политички сроднијих система. Савремена фрагментација, насупрот томе, укључује силе са суштински различитим схватањима политичког легитимитета, моделима управљања и теоријама међународног поретка.

Друго, претходни мултиполарни пореци одликовали су се знатно нижим степеном економске међузависности. Савремена фрагментација одвија се у условима изузетно високог степена међузависности, стварајући оно што Farrell и Newman (2019) описују као наоружану међузависност. Реч је о искоришћавању асиметричних зависности унутар наизглед кооперативних економских структура као инструмената политичке принуде. То је област стратешког надметања коју претходни мултиполарни пореци нису обухватили у истом обиму.

Треће, и најзначајније, савремена фрагментација подудара се са ширењем дисруптивних војних технологија: прецизно вођене муниције, сајбер способности, беспосадних система и хиперсоничног наоружања. Њихова пролиферација доводи у питање традиционалне архитектуре одвраћања на начине који још нису у потпуности схваћени.

Континуитети из периода Бајденове администрације и структурна ограничења

Бајденова администрација, која је ступила на дужност у јануару 2021. године, обећала је раскид са унилатерализмом из Трампове ере кроз повратак мултилатералном ангажовању и обнову савезничке солидарности. На реторичком плану, администрација је успела да успостави знатну дистанцу у односу на претходника. Слоган „Америка се вратила” постао је програмска скраћеница за поновно приступање Париском споразуму, потврђивање привржености члану 5 Северноатлантског уговора и обнову формалних механизма савезничких консултација. Ипак, испод важних стилских разлика остали су темељни континуитети у структурним ограничењима која обликују америчку спољну политику. Ти континуитети показују да је Трампова ера више представљала убрзање дугорочних трендова него одступање које се могло једноставно исправити.

Надметање са Кином: двостраначки структурни консензус

Најзначајнији континуитет односи се на политику према Кини. Бајденова администрација задржала је и проширила режим царина успостављен за време Трампа, упркос ранијим критикама царина као недовољно ефикасних инструмената. Интензивирала је контроле извоза технологије усмерене на кинеске полупроводничке способности и отишла знатно даље од ограничења из Трампове ере. Контроле извоза полупроводника из октобра 2022. године представљале су квалитативну ескалацију. Уверење да се САД суочавају са темељним дугорочним стратешким надметањем са Кином, које захтева свеобухватну мобилизацију економских, технолошких и дипломатских ресурса, достигло је степен двостраначког консензуса без преседана у постхладноратовском периоду.

Споразум између САД, Велике Британије и Аустралије, под називом AUKUS из септембра 2021. године, којим је Аустралији обезбеђена технологија за подморнице на нуклеарни погон, сажео је противречности Бајденове администрације. Администрација која се реторички залагала за мултилатерализам и савезничке консултације једнострано је потиснула француски уговор вредан приближно деведесет милијарди аустралијских долара, без претходног обавештења Париза. То је довело до преседана у виду француског опозива амбасадора из Вашингтона и показало да ће и Бајденова администрација, када се стратешки приоритети нађу у сукобу, савезничке осетљивости подредити индо-пацифичким циљевима.

ма (Pezard et al., 2022). Образац је по структури био сличан унилатерализму из Трампове ере, с тим што је био праћен софистициранијим накнадним дипломатским управљањем.

Украјина и границе обнове

Руска инвазија на Украјину у фебруару 2022. године представљала је најзначајнији тест америчког савезничког лидерства од 11. септембра 2001. године. Администрација је одржала изузетно јединствену западну подршку у оквиру коалиције од више од педесет држава, координисала најобухватнији режим санкција икада уведен против једне велике силе и организовала узастопне таласе војне помоћи који су материјално допринели способности Украјине да пружи отпор. Ипак, чак је и овај релативни успех показао трајна структурна ограничења америчког лидерства. Одлучност администрације да избегне директну војну конфронтацију са Русијом искључила је мере које су могле бити војно одлучујуће, али су носиле ризик ескалације до употребе нуклеарног оружја. Подршка Украјини зато је била пажљиво дозирана кроз рачуницу одвраћања, која је понекад долазила у сукоб са украјинским оперативним захтевима. Хаотично повлачење из Авганистана у августу 2021. године већ је указало на другачије структурно ограничење: границе америчких институционалних капацитета за управљање сложеним кризним ситуацијама. То је додатно учврстило сумње савезничких влада у способност америчких институција да поуздано управљају савезништвима, без обзира на то која је странка на власти.

Најодлучнију потврду структурног, а не искључиво персоналног карактера динамика анализираних у овом раду пружио је поновни избор Доналда Трампа у новембру 2024. године. Обновљени притисак на савезнике у НАТО-у, формулисан експлицитно трансакционим језиком, проширена ескалација царина усмерена не само на Кину него и на традиционалне трговинске partnере, као и обновљени скептицизам према мултилатералним институцијама, показали су да силе које покрећу ове политике нису настале са Трампом и неће нестати простом сменом власти. Реч је о притисцима домаће политичке економије, структурној динамици надметања са Кином, фрустрацијама у вези са расподелом терета и традицији спољнополитичког идентитета која се периодично поново афирмише насупрот консензусу либералног интернационализма. Структурни услови који су ограничавали Трампове стратешке опције опстали су током Бајденових година и поново се наметнули од јануара 2025. године. Институционална ерозија и нормативна фрагментација, убрзане у периоду 2017–2021, под Бајденом су у најбољем случају биле делимично успорене, али не и преокренуте. Након тога њихово убрзање се наставило.

Закључак: моћ, перцепција и границе обнове

Трампова доктрина, упркос импровизационом карактеру и унутрашњим противречностима, означила је стварну прекретницу у америчкој спољној политици и у развоју постхладноратовског међународног поретка. Изричитим одбацивањем претпоставки либералне хегемоније и прихватањем трансакционог приступа међународном ангажовању, заснованог на примату суверенитета, она је истовремено одражавала и убрзавала структурне трендове ка стратешкој фрагментацији. Ти трендови годинама су се развијали испод површине привидне консолидације либералног поретка. Бајденов период делимичне обнове мултилатерализма показао је да реторичка обнова може имати значај. Тон, процес и поузданост консултација важни су у политици савезништава. Међутим, исти период је указао и на то да је структурни преокрет тешко остварив.

Штету нанету савезничким односима, међународним институцијама и нормативном положају Америке показало се лакше произвести него поништити. Поверење, једном нарушено, не обнавља се декларацијама и ограниченим прилагођавањем политика. Оно се поново гради доследним понашањем током времена и у различитим околностима, али остаје осетљиво на сваки наредни изборни циклус. Савезници који су преобликовали своје стратешке процене на основу искустава из Трампових година нису се у потпуности вратили на претходне претпоставке о америчкој поузданости. Потенцијални противници, који су учили структурне рањивости америчке унутрашње кохезије, нису заборавили оно што су видели. Информација коју је Трампова ера открила о условљеном карактеру америчке мултилатералне посвећености, а коју је потврдио Трампов поновни избор, сада је уграђена у стратешке калкулације влада широм света.

Још темељније, Трампова ера разоткрила је у којој мери је америчко глобално лидерство почивало не само на материјалној надмоћи већ и на сложеној, историјски изграђеној конструкцији легитимитета, кредибилитета и заједничких вредности, коју одлуке једне администрације могу дубоко оштетити. Значај привлачности у међународној моћи, односно допринос меке моћи делотворности тврде моћи, емпиријски је потврђен кроз њено систематско расипање (Nye, 2004). Символичке димензије моћи показале су се крхкијим од материјалних, управо зато што зависе од сталног потврђивања кроз доследно понашање.

Питање са којим се суочава америчка спољна политика није да ли САД могу обновити непосредну постхладноратовску униполарну доминацију. Та структурна ера окончана је успоном Кине, поновним афирмисањем Русије и унутрашњим ограничењима америчке спољне ангажованости. Кључно питање јесте да ли САД могу изградити одржив приступ мултиполарном свету који чува њихове основне интересе и вредности, а да притом не преоптерети ограничене ресурсе нити систематски отуђи партнере чија је сарадња неопходна за суочавање са заједничким изазовима, од климатских промена и припремљености за пандемије до нуклеарне пролиферације.

Одговор на ово питање захтеваће изборе које ни Трампова ни Бајденова администрација нису у потпуности направиле. Потребно је аналитички строго разликовати виталне од периферних интереса; признати да и друге велике силе имају легитимне интересе који морају бити узети у обзир у сваком трајном поретку; и обновити савезништва не на фикцији америчке примарности, већ на отвореном признању међузависности и заједничке рањивости. Најтемељније, биће потребно признати, насупрот инстинктима национализма „Америка на првом месту” и илузијама једноставне либералне обнове, да стабилност међународног поретка зависи од заједничких норми, функционалних институција и узајамне уздржаности. Ниједна од тих претпоставки не може се произвести једнострано нити обновити пуким потврђивањем посвећености.

За планере одбране и управљаче савезништвима у евроатлантском простору анализа изнета у овом раду указује на то да продужена фрагментација представља емпиријски најутемељеније полазно стање. Она није само прелазна фаза, већ структурна реалност која захтева прилагођавање, а не једноставно отклањање. Ипак, институционална и дипломатска инфраструктура за кооперативније мултилатерално уређење мора бити очувана. Трошкови трајне фрагментације, укључујући нуклеарни ризик, неуспех климатског управљања и недостатке у припремљености за пандемије, временом могу произвести довољно заједничког интереса за обнову минималних мултилатералних оквира. Ти оквири морали би да обухвате више легитимних модела управљања, без захтева за потпуном нормативном хомогеношћу. Стратешка фрагментација анализирана у овом раду неће се разрешити сама од себе. Њоме ће се управљати добро или лоше, а последице ће се протезати далеко изван америчких граница, утичући на безбедност и добробит свих држава које делују у постуниполарном окружењу.

Литература

[1] Arms Control Association. (2019). Intermediate-range nuclear forces (INF) treaty at a glance. <https://www.armscontrol.org/factsheets/intermediate-range-nuclear-forces-inf-treaty-glance>

[2] Brands, H. (2018). American grand strategy in the age of Trump. Brookings Institution Press.

[3] Brands, H., & Sullivan, J. (2020, May 22). China has two paths to global domination. Foreign Policy.

[4] Bull, H. (1977). The anarchical society: A study of order in world politics. Columbia University Press.

[5] Carr, E. H. (1939). The twenty years' crisis, 1919–1939: An introduction to the study of international relations. Macmillan.

[6] Farrell, H., & Newman, A. L. (2019). Weaponized interdependence: How global economic networks shape state coercion. *International Security*, 44(1), 42–79.

[7] Floyd, R., & Webber, M. (2024). The Russian invasion of Ukraine and the future of international order. *International Affairs*, 100(3), 1149–1168.

- [8] Fukuyama, F. (1989). The end of history? *The National Interest*, 16, 3–18.
- [9] Gilpin, R. (1981). *War and change in world politics*. Cambridge University Press.
- [10] Human Rights Council. (2020). Report of the Independent International Fact-Finding Mission on the Bolivarian Republic of Venezuela (A/HRC/45/33). OHCHR.
- [11] International Court of Justice. (2024). Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide in the Gaza Strip (South Africa v. Israel): Order on provisional measures. ICJ Reports 2024.
- [12] Ikenberry, G. J. (2011). *Liberal Leviathan: The origins, crisis, and transformation of the American world order*. Princeton University Press.
- [13] Ikenberry, G. J. (2020). *A world safe for democracy: Liberal internationalism and the crises of global order*. Yale University Press.
- [14] Karnitschnig, M. (2017, May 28). Merkel: Europe must take “our fate” into own hands. *Politico*.
- [15] Kindleberger, C. P. (1973). *The world in depression, 1929–1939*. University of California Press.
- [16] Krauthammer, C. (1990/1991). The unipolar moment. *Foreign Affairs*, 70(1), 23–33.
- [17] Mearsheimer, J. J. (2001). *The tragedy of great power politics*. W. W. Norton.
- [18] Nau, H. R. (2013). *Conservative internationalism: Armed diplomacy under Jefferson, Polk, Truman, and Reagan*. Princeton University Press.
- [19] Nye, J. S. (2004). *Soft power: The means to success in world politics*. PublicAffairs.
- [20] Pezard, S., et al. (2022). *The AUKUS agreement: Implications for transatlantic relations*. RAND Corporation.
- [21] Pillar, P. R. (2006). Intelligence, policy, and the war in Iraq. *Foreign Affairs*, 85(2), 15–27.
- [22] Presidential Memorandum Regarding Withdrawal of the United States from the Trans-Pacific Partnership Negotiations and Agreement. (2017, January 23). The White House. <https://trumpwhitehouse.archives.gov/presidential-actions/presidential-memorandum-regarding-withdrawal-united-states-trans-pacific-partnership-negotiations-agreement/>
- [23] Ruggie, J. G. (1982). International regimes, transactions, and change: Embedded liberalism in the postwar economic order. *International Organization*, 36(2), 379–415.
- [24] Shear, M. D., & Davis, J. H. (2018, July 11). Tension at NATO summit as Trump calls allies “delinquent.” *The New York Times*.
- [25] *The Economist*. (2019, November 7). Emmanuel Macron warns Europe: NATO is becoming brain-dead. *The Economist*.
- [26] U.S. Department of State. (2018, May 8). Ceasing U.S. participation in the JCPOA. <https://trumpwhitehouse.archives.gov/briefings-statements/president-donald-j-trump-ending-united-states-participation-unacceptable-iran-deal/>
- [27] U.S. Department of State. (2019). U.S. withdrawal from the INF Treaty on August 2, 2019.
- [28] Waltz, K. N. (1979). *Theory of international politics*. Addison-Wesley.

[29] Wardle, C., & Derakhshan, H. (2017). Information disorder: Toward an interdisciplinary framework for research and policy making (Council of Europe Report DGI(2017)09). Council of Europe.

[30] Wendt, A. (1999). Social theory of international politics. Cambridge University Press.

[31] White House. (2017). National security strategy of the United States of America. <https://trumpwhitehouse.archives.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905.pdf>

Резиме

Анализа изнета у овом раду указује на то да је Трампова администрација напустила спољну политику засновану на либералним вредностима, ослањајући се на унилатерализам и стратешку фрагментацију као одговор на промене у глобалном поретку, пре свега на јачање Кине и Русије. У раду се показује да континуитет појединих политика, укључујући технолошка ограничења према Кини, потврђује да Трампов мандат није представљао пролазни инцидент, већ убрзање дугорочних системских процеса. Актуелна криза поверења и фрагментација моћи без општеприхваћених правила из основа мењају концепте европске и глобалне безбедности. Савезници су приморани да преиспитају степен зависности од Вашингтона, док неизвесност у погледу дугорочне стабилности НАТО-а подстиче хитне реформе у области одбране. Државе се све више суочавају са светом у којем се савезништва обликују на основу тренутних интереса, а не трајних вредности.

Кључне речи: *Трампова доктрина, стратешка фрагментација, либерални међународни поредак, мултиполарност, трансатлантски односи, односи САД и Кине, ерозија савезништва, принципијелни реализам, хегемонијска стабилност, нормативно оспоравање*

© 2026 Аутор. Објавило *Војно дело* (<http://www.vojnodelo.mod.gov.rs>). Ово је чланак отвореног приступа и дистрибуира се у складу са лиценцом Creative Commons (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

